

Kompetenceprofil for præster

Godkendt på FUV's bestyrelsesmøde 15. maj 2023



FOLKEKIRKENS
UDDANNELSES- OG VIDENSCENTER

Folkekirken Uddannelses- og Videnscenter

Den kvalificerede og kompetente præst

Erstatter kirkeministeriets kompetenceprofil for præster fra 2017.

*[...] altid fuldkomnere at danne og duelligøre mig til dette hellige embede
(Den danske folkekirkes præsteløfte)*

Kompetencer og profession

Præsteembedet er sammen med læge og advokat en af de tre klassiske professioner. De klassiske professioner er blandt andet kendetegnet ved at have en særlig teoretisk basisviden, der er erhvervet gennem en længerevarende og anerkendt uddannelse, samt en særlig praktisk kunnen. Denne særlige viden og kunnen skal professionsindehaveren dernæst evne at sætte i spil i en given situation og i relation til nogen – hvorfor der til en profession også altid er knyttet en bevidsthed om det til professionen hørende professionsetiske værdisæt. For præstestanden kommer dette bl.a. til udtryk i såvel præsteløftet som kravet om dekorum.

Uddannelsesplan og kompetenceprofil

Erhvervelse af kompetencer er en del af uddannelsesplanen for den forberedende og introducerende uddannelse af præster: *NY PRÆST- Folkekirken integrerede præsteuddannelse*. Derfor følges uddannelsesplanen af *Ny kompetenceprofil for præster*. Kompetenceprofilen er retningsgivende på flere områder. Den er bestemmende for FUVs præsteuddannelsers to niveauer: 1. den indledende del af præsteuddannelsen, som finder sted på pastoralseminarieuddannelsen og den obligatoriske efteruddannelse; 2. FUVs almene efteruddannelsesforløb. Kompetenceprofilen rækker således videre end det obligatoriske forberedende og introducerende efteruddannelsesforløb. Den beskriver kompetencer, som er nødvendige for enhver præst uanset embedsalder. Endelig giver kompetenceprofilen de folkekirkelige aktører og offentligheden et indblik i, hvad man med rimelighed kan forvente sig af præster, når de udøver deres profession.

Kompetenceprofilen tager sit udgangspunkt i den basale observation, at man godt kan have erhvervet sig en lang række kvalifikationer, viden og færdigheder, uden at kunne udfolde disse kvalifikationer i praksis. Hertil kræves kompetencer, som i ligefrem og ordinær forstand handler om den professionelles kapacitet og formåen i faglige situationer.

Kompetenceprofilen for præster sigter mod en så klar og operationel kompetenceforståelse som mulig for at sikre dens anvendelighed i forbindelse med tilrettelæggelse og evaluering af uddannelsen og til tydeliggørelse af, hvori et præsteembede overordnet består. Kompetenceprofilen er opdelt i en række basale embedsmæssige funktioner med udgangspunkt i en nutidig, folkekirkelig virkelighed. Til hver funktion beskrives de tilhørende kvalifikationer og kompetencer. Det gør kompetenceprofilen anvendelig i såvel en uddannelses- som i en arbejdsmæssig sammenhæng.

Det kirkelige embede

Folkekirkens præsteuddannelse uddanner teologer og andre, der får adgang til at søge embede som præst i folkekirken, til det kirkelige embede. Det særlige præsteembede er i evangelisk-luthersk sammenhæng bestemt af sin funktion. Det vil sige, at den embedsteologiske tyngde ikke ligger på embedsbæreren, men på den tjeneste, som embedsbæreren er pligtig til at yde. Embedet er med formuleringen i Confessio Augustana (CA) ”indstiftet til at lære evangeliet og meddele sakramenterne. For ved ordet og sakramenterne som midler gives Helligånden, som virker tro, hvor og når det behager Gud” (CA art. 5). Det betyder videre, at menigheden i frelsesmæssig henseende ikke er afhængig af embedsbærerens særlige kvaliteter men af, at Guds Ord forkyndes og sakramenterne forvaltes. Enhver døbt person kan i princippet udøve den særlige præstetjeneste, men kun den, der er fundet egnet og er rettelig kaldet dertil (CA art. 14) har både ret og pligt til at udøve det kirkelige embedes funktioner. Disse embedsteologiske grundantagelser er bestemmende for præstens øvrige og mangeartede funktioner.

Professionsuddannelsen til præst

Som profession betragtet består præstens faglighed af tre sammenhængende dele. Med de aristoteliske begreber besidder præsten for det første teologisk og anden faglig viden (episteme) og mestrer denne videns særlige aktivitet, som er at kunne anstille synspunkter og synsvinkler (theoria). For det andet besidder præsten særlige færdigheder, det være sig rituelle, retoriske eller lignende, (techne), som udfolder sig i konkrete frembringelser (poiesis). Og endelig har præsten opøvet den særlige kundskabsform at kunne agere skønsomt, reflekteret og dygtigt (phronesis) i en konkret situation (praxis). Præsten kan udvise teologisk dømmekraft og udøve et professionelt skøn, sådan at viden og færdigheder er til gavn for nogen i de konkrete situationer, hvor embedets funktioner udøves.

Ved at lægge et professionsfagligt syn til grund for præsteuddannelsen tydeliggøres det, at kvalifikation (viden og færdigheder) og kompetence (reflekteret og dygtig praksis) indgår som led i den dannende læringsproces, der finder sted både i selve præsteuddannelsen og i præstens fortsatte egenlæring. Dannelse forstået som en stadig udvidelse og uddybelse af viden og kundskaber og uddannelse forstået som oplæring i udøvelse af særlige funktioner supplerer tilsvarende hinanden. At blive og forblive professionel er kort sagt et spørgsmål om livslang og kompleks læring. Det er, hvad præsteløftet beskriver med termerne dannelse og duelliggørelse.

Denne fortsatte faglige og personlige dygtiggørelse finder både sted gennem egne studier (ift. præsteløftet), FUVs præsteuddannelses to niveauer (den obligatoriske og den almene efteruddannelse), gennem andre uddannelses- og kursusforløb, deltagelse i supervision, netværk mv., og gennem det daglige virke som præst. I den obligatoriske uddannelse af kommende og nye præster sker det gennem undervisning, øvelser og praktik i spændet mellem kvalifikation og kompetence. Denne indledende del af præsteuddannelsen baserer sig på et fortløbende samspil mellem erhvervelse af viden, en omsætning af denne viden i praksis herunder indhentning af egen praksiserfaring og refleksion over denne, samt opøvelse af teologisk og personlig dømmekraft, der gør det muligt at vurdere, hvilken professionel indsats, der kaldes på i de konkrete situationer. De kommende og nye præster socialiseres hermed ind i en allerede eksisterende faglig, social, kulturel, konfessionel og samfundsmæssig orden. Herigennem udvikler de deres historie- og traditionsbevidsthed og får dermed en forståelse af at være en del af folkekirken som institution og organisation.

Den almene efteruddannelse fokuserer på præstens kritiske, diskuterende, søgende og reflekterende tilgang til sin funktion som præst. De præstelige funktioner kræver en stadig udvidelse af den allerede erhvervede viden, kunnen og dømmekraft. Og i takt med dette vokser behovet for at kunne forholde sig til sin funktion i større og mere komplekse sammenhænge, der også rækker ud over de strengt fagteologiske områder. En moden professionalisme bevæger sig udviklende i pastoralteologi-ens mange berøringsflader med andre professioner, fag og tænkemåder. På dette fortsætterniveau genbesøger man de pastoralteologiske fag og erhverver sig nye kvalifikationer og kompetencer og integrerer dem i sin måde at være præst på.

Desuden tilbyder den almene efteruddannelse specialiserede uddannelsesstilbud inden for de pastoralteologiske og almene teologiske fag. På dette specialiserede niveau er der også mulighed for at indgå i faglige netværk og søge særlige uddannelsesstilbud rettet mod særlige funktioner.

Den almene efteruddannelses yderligere inddragelse af andre fagligheder og dens muligheder for specialiseringer vil ikke nødvendigvis være omfattet af kompetenceprofilens formuleringer, da disse tager udgangspunkt i den generelle præsteopgave.

Præsten som embedsindehaver

| Opgaver/funktioner | Kvalifikation | Kompetence |
|---|---|--|
| <ul style="list-style-type: none"> • Udøve det særlige præsteembede. • Professionsudøvelse – præsten som professionel fagperson • Samvirke med menighedsråd om det kirkelige liv i sognet og samarbejde med øvrige kirkelige ansatte og frivillige • Samarbejde med relevante institutioner og civilsamfund | <ul style="list-style-type: none"> • Kendskab til evangelisk luthersk embedsteologi, herunder Confessio Augustana og den videre tradition og udlægning • Kendskab til indholdet af præste- og ordinationsløftet • Kendskab til præstens tavshedspligts betydning og begrundelse • Kendskab til præsteembedets forskellige ledelsesopgaver, herunder ansvaret for ledelsen af gudstjenesterne og tilsynsopgaver i sognet • Kendskab til forskellige samarbejds- og organisationsformer afhængig af opgave og kontekst • Kendskab til forskellige traditioner og aktuelle ændringer i synet på præstens tilstedeværelse i lokalsamfund og samfundsdebat • Kendskab til indholdet af bestemmelsen om dekorum, idealer for professionsetik og kollegialitet • Kendskab til gældende regler, kirkeministerielle bekendtgørelser og anordninger mv. med betydning for udøvelse af embedets pastorale funktioner | <ul style="list-style-type: none"> • At kunne udføre det særlige præsteembede med udgangspunkt i det almene præstedømme. Dvs. at kunne varetage præsteembedet, så man er til nytte for dem, der har kaldet én og løbende kalder på én • At kunne identificere behov for ny viden og læring, og løbende danne og duelliggøre sig • At kunne indgå relevant i den offentlige og almene eksistentielle sammenhænge, herunder religionsmøde • At kunne navigere i de forskellige ledelsesopgaver og –roller. Herunder at kunne begå sig som både præst, menighedsrådsmedlem, leder, tilsynsmyndighed og kollega med de øvrige ansatte • At kunne udvirke og indgå fleksibelt i samarbejde med menighedsråd, kollegaer og frivillige i og uden for sognet • At kunne etablere og indgå i samarbejde med relevante institutioner |

| | | |
|--|--|--|
| | | <ul style="list-style-type: none">• At kunne medvirke til at skabe en kultur for inddragelse, udvikling og fælles læring i arbejdet omkring det kirkelige liv i sogn, provsti og stift• At kunne fremme diakoni, såvel lokalt som globalt, som en af kirkens opgaver. Dette kan evt. finde sted i samarbejde med frie, kirkelige organisationer• At kunne udøve sin profession med skyldig hensyntagen til etiske standarder for god kollegialitet og præstestandens og den øvrige folkekirkes omdømme• At kunne håndtere skæve og flydende arbejdstider og stor selvstændighed i arbejdet• At kunne begå sig i præstelivet, hvor privatperson og embedsperson ofte er sammenfaldende, og hvor man ofte bor på sin arbejdsplads med sin evt. familie |
|--|--|--|

Præsten som prædikant

| Opgaver/funktioner | Kvalifikation | Kompetence |
|---|---|---|
| <ul style="list-style-type: none">• Prædiken ved højmesse og øvrige gudstjenester – herunder kirkelige handlinger | <ul style="list-style-type: none">• Kendskab til eksegesi med henblik på prædikenen• Indsigt i kirkeåret og dets perikoper• Beherskelse af retoriske grundbegreber, prædikengener og fortolkningsmetoder i forhold til gudstjenestens prædikener og kasualtaler• Indsigt i prædikenens og kasualtalens gudstjenestelige kontekst• Beherskelse af tale og stemmebrug | <ul style="list-style-type: none">• At kunne reflektere over prædikenembedets særlige karakter• At kunne sætte evangeliet meningsfyldt i spil i den fælles og i den særlige livssituation• At have blik for at tilhørerne er medtænkende i fortolkning, livsanalyse og evangelieforståelse• At kunne reflektere over egen prædikenpraksis til stadig læring• At kunne aflæse receptionen af prædikenen og evne på stedet at tilpasse prædikenen til situationen• At kunne tilpasse stemmebrug til konkrete akustiske forhold |

Præsten som liturg og gudstjenestetilrettelægger

| Opgaver/funktioner | Kvalifikation | Kompetence |
|---|--|---|
| <ul style="list-style-type: none"> • Virke som liturg ved højmesser og øvrige gudstjenester, herunder kirkelige handlinger • Ledelse og tilrettelæggelse af gudstjenester, herunder salmevalg, valg af bønner og andre liturgiske elementer | <ul style="list-style-type: none"> • Indsigt i gudstjenestens forberedelse og gennemførelse • Erfaring med liturgisk virke og samspil mellem stemme, krop og rum • Kendskab til ritualer for sakramenterne, kirkelige handlinger mv. • Kendskab til kirkerum, inventar og kirke-musik • Kendskab til folkekirkens højmesseordning, gudstjenestens teologi, teorier og historie, liturgiske bøger og kirkeårets forløb og traditioner • Kendskab til dåbsgudstjenester, plejehjemsgudstjeneste, konfirmations- og børnegudstjeneste samt andre lejlighedsgudstjenester • Kendskab til alternative gudstjenesteformer og ressourcer | <ul style="list-style-type: none"> • At kunne træffe teologisk velbegrundede liturgiske valg med respekt for menighedens ønsker og traditioner • At kunne identificere og inddrage særlige gruppers behov for særlige gudstjenesteformer • At kunne samarbejde om liturgiske valg og tiltag med menighedsråd, kirkemusikalsk personale, øvrige ansatte og frivillige • At kunne facilitere gudstjenestefornyelse • At kunne etablere et liturgisk rum uden for kirken • At kunne forvalte opgaven som ansvarlig leder for gudstjeneste og de kirkelige handlinger, herunder at kunne afstemme liturgisk fremtræden og valg i forhold til den aktuelle situation |

Præsten som sjælesørger

| Opgaver/funktioner | Kvalifikation | Kompetence |
|--|--|--|
| <ul style="list-style-type: none"> • Fortrolige samtaler • Samtaler i forbindelse med de kirkelige handlinger • Brug af rituelle handlinger, fx bøn, skriftemål etc. • Vejledning i trospraksis • Individuel og kollektiv sjælesorg | <ul style="list-style-type: none"> • Kendskab til sjælesorgens historiske og systematiske teologiske indhold (fx ved temaer som tro, skyld, tilgivelse, forsoning, skam, afmagt og håb) • Kendskab til brug af rituelle elementer i forbindelse med sjælesorg, herunder bøn, velsignelse, absolution, bibel og salmebrug • Kendskab til elementær samtaleteknik, sorgforløb og konflikthåndtering • Kendskab til sjælesorgens forskellige kontekster (fx livskriser, dødsfald, psykiske lidelser, selvmordstanker, børn og sorg) • Kendskab til samtidens spirituelle og nyåndelige strømninger • Kendskab til tilgrænsende fagområder, navnlig psykologien, sociologien og psykiatrien • Kendskab til samtaler i grupper, fx i kausaliesamtaler og sorggrupper • Kendskab til supervision, kollegial sparring og egenomsorg | <ul style="list-style-type: none"> • At kunne udøve sjælesorg i mødet med forskellige trosudtryk • At kunne være nærværende, situationsbevidst og evne at tyde konfidensens verbale og nonverbale kommunikation • At kunne inddrage teologiske indsigter, fortællinger, rituel praksis og troserfaringer i den sjælesørgeriske samtale, hvor det skønnes relevant • At kunne indoptage teologiske indsigter og kirkelig rituel praksis i den sjælesørgeriske samtale • Identificere behovet for at inddrage anden faglig hjælp. • At kunne indgå relevant som sjælesørger i interkulturelle samtaler • Gennem egenomsorg at kunne tage vare på sig selv i et psykisk belastende arbejdsområde |

Præsten som underviser

| Opgaver/funktioner | Kvalifikation | Kompetence |
|---|--|---|
| <ul style="list-style-type: none">• Kirkelig undervisning af børn, unge og voksne• Samarbejde med andre aktører om undervisning i kristendom, religion og livsoplysning• Undervisning uden for det traditionelle religionspædagogiske rum | <ul style="list-style-type: none">• Kendskab til den kirkelige undervisnings teologiske og historiske grundbestemmelser og formål• Viden og færdigheder inden for elementarisering og didaktik særligt med henblik på undervisningstilrettelæggelse (forløbs- og lektionsplanlægning og evaluering), undervisningspraksis og ledelsesansvar i undervisningen• Kendskab til den kirkelige undervisnings forskellige målgrupper og deres forudsætninger, behov og læringsmønstre• Kendskab til aktuelle undervisningsmaterialer, hjælpemidler og faglige ressourcer | <ul style="list-style-type: none">• At være bevidst om egne kompetencer og rolle som underviser og præst, herunder egne undervisningsmetoder, og at kunne tilpasse indhold og metode til målgruppernes behov og livsverden• At kunne navigere i spændingen mellem forkyndende og oplysende undervisning• At kunne indgå i samarbejde med forældre, skole og andre institutioner med ansvar for særlige målgrupper og evne at inddrage frivillige, frivillige organisationer og andre i det religionspædagogiske arbejde• At have øje for muligheder og behov for undervisning i kristendom uden for det kirkelige undervisningsrum |

Præsten som administrator

| Opgaver/funktioner | Kvalifikation | Kompetence |
|--|--|--|
| <ul style="list-style-type: none">• Samvirke om ledelse og administration som født medlem af menighedsrådet• Ansvar for varetagelse af myndighedsafgørelser og personregistrering | <ul style="list-style-type: none">• Kendskab til gældende lovgivning, herunder menighedsrådsloven, medlemmers rettigheder og pligter (eksempelvis regler for brug af kirkerummet, ægteskabs- og familieret, navnelov, tavshedspligt ift. anden gældende lovgivning, sognebåndsløsning, valg og fri-menigheder)• Kendskab til god forvaltningsskik i den offentlige sektor, herunder varetagelse af tavshedspligten• Kendskab til folkekirkens IT-systemer og understøttende redskaber til løbende styring af arbejdet• Uddannelse i PERSON (personregistrering)• Indsigt i den folkekirkelige økonomi, beslutningsgange og administrationspraksis på alle niveauer• Fortrolighed med gældende kirkeministerielle bekendtgørelser, anordninger mv. med konsekvens for administration og organisation• Indsigt i god mødeledelse og kultur, elementær projektstyring og målsætningsarbejde | <ul style="list-style-type: none">• At kunne vejlede og træffe afgørelser på korrekt vis på baggrund af gældende lovgivning• At sikre at det enkelte medlems rettigheder behandles korrekt, og at organisationens øvrige niveauer samt øvrige offentlige myndigheder serviceres• At kunne etablere overblik over eget arbejdsområde, og tilrettelægge arbejdet hensigtsmæssigt |

Præsten som kulturbærer

| Opgaver/funktioner | Kvalifikation | Kompetence |
|--|--|---|
| <ul style="list-style-type: none">• Medarrangør af almene kulturelle arrangementer og folkeligt oplysningsarbejde• Skribent, taler og debattør i bredere sammenhæng• Styrkelse af lokalt sammenhold og identitet | <ul style="list-style-type: none">• Kendskab til tradition for og brug af fællessang• Kendskab til kirkemusikkens historie og brug• Kendskab til kirkekunstens og arkitekturens historie og brug• Fortrolighed med almene formidlings- og kommunikationsformer. Eksempelvis foredrag, civile lejlighedstaler, kronikker, hjemmeside og sociale medier | <ul style="list-style-type: none">• At kunne deltage i prioritering af og begrundelse for det folkekirkelige kulturelle udbud – herunder kirkemusikalske tilbud i samarbejde med lokale kirkemusikalske fagpersoner• At kunne indgå i valg af kirkeudsmykning og anlægsarbejde vedr. kirkebygning og kirkegård• At kunne formidle det samfundsmæssigt fælles, samlende og perspektiverende på relevant vis• At kunne aflæse behov og ønsker for studiekredse, kirkehøjskole, ældremøder, sognerejser, lokalhistoriske arrangementer m.m. og samarbejde om virkeliggørelse af dette |